

po tri do štiri dni in noči tako med zemljo in nebom kričaje in jokaje nemile smrti pričakovali; lačni turški psi so nesrečnežem noge grizli in glodali in tako njih muke povikševali — in grozovitnež Skopljak paša se je hladne krvi in vesel med njimi sprehajal, — njih grozovite muke bile so mu največa slast, njih vrisk in javk kakor vesela godba v prijetnem drevoredu. Sedaj stojijo na tem mestu ljutih vislic krasne srbske hiše v lepem redu.

Za turškim mestom so bile turške šance, globoki grabni, debelo zidovje in zemeljski nasipi, napolnjeni s turškimi stražami in proti srbskemu mestu režečim topovjem. Šance so imele 4 vrata, skozi ktere se je moglo v turško mesto memo turških straž priti. Že v prvih srbsko-turških vojskah od leta 1805 do 1816 so turške šance Srbi razrušili, pa se niso več popravile; ostali so od tistega časa sami zemeljski nasipi z grabnom in 4 vrata; vse to so Turki noč in dan z mnogimi vojniki in topovi do 15. junija l. l. stražili in branili; ta dan so pa ponoči do 16. junija vse zgubili. Topove so Srbi vzeli in 3 vrata jim podrli; četrte vrata, ki se Štambul-kapija imenujejo, so še ostale — menda v večni spomin turške sile. Turki so v tisti noči iz vseh vrat in šanc, ki se od Save do Donave med turškim in srbskim mestom razprostirajo, z veliko zgubo v turško trdnjavo, to je, v grad iztirani bili, tako tudi iz donavskega brega. Povedati pa moram, da tisto noč so se sami srbski žandarji in beligradska mestna straža s Turki pokali, ter jih junaško premagali brez pomoči srbskih vojakov. Se vé da beligradska mestna straža je dobro oborožena in po vojaško dobro izurjena, pa saj to je vsak srbsk prost kmet kakor sem že gori povedal. Sedaj se bojo gotovo počasi zemeljski nasipi izravnavali, grabni zasuli, in turško mesto, ktero je 15. junija srbsko postalo, bode zedinilo z lepim srbskim mestom, ktero je od turških šanc blizo do Topčidera med Donavo in Savo po širokem polotoku razširjeno.

V srbskem mestu prebivajo sami kristjani, od Turka, juda ali cigana ni duha ne sluha. Se vé da največe število je Srbov, in za njimi so prvi naši severni bratje vrli Čehi, kateri, kakor povsod, tudi v Srbii nad svojo narodnostjo zvesto čujejo. Med seboj govoré in učijo svoje otroke po česko, s Srbi govoré po srbsko, in z Nemci po nemško, kdor nemško zná, se vé. Letošnji predpust so dvakrat pri iskrenem rodoljubu Bajloni-tu narodno večerno zabavo imeli. V pivarni pri gosp. Bajloni-tu je vse polno radosti; večkrat sem mislil, da se znajdem v zlatni Pragi, ako bi ne bil med njimi v široke turške hlače oblečenih Srbinov zapazil. V Belem gradu se dobí kaj dobro pivo, posebno pri naših Čehih; najbolje je pri Bajloni-tu. Tudi svojih rojakov Slovincov sem že pet v Belem gradu staknil. Tudi Nemcov je precej v Belem gradu, tako tudi poljskih emigrantov itd.

V srbskem mestu stanuje srbski knez, blizo okoli so poslanci evropskih vlad.

Srbsko mesto ima kaj lepe trge; najlepši je veliki trg z lepim drevoredom in lepimi hišami, med kterimi so tudi knezovi gradovi. Drugi sila veliki trg je na kragujevački cesti; na tem trgu stoji še ena stara turška cerkev, v ktero pa sedaj ob tržnih dnevih Srbi svinje zaperajo. O tej cerkvi se pripoveduje, da takrat, ko se je junaški princ Evgen okoli Belega grada s Turki grozovito pretepal, je bitka enkrat grozno dolgo trpela; kri je tekla potokama, pa zmage ni bilo na nobeni strani; zdaj stopi neki imeniten turšk duhoven gori na visok stolp tempeljna, in glasno Muhameda na pomoč kliče, pa na povelje princa Evgena mu neki cesarsk strelec s puško posveti; turški duhoven se prekucne in z visocega stolpa na tla cmokne. Turki se preplašijo, zbežijo — in zmaga je bila princ Evgenova. Od tistega časa Turki niso imenovanega tempeljna več obiskovali, čisto so ga zapustili.

Srbsko mesto ima tudi lepe, široke, gladke, ravne

ulice in ob ulicah lepo vredjene hiše. Koliko je hiš po celem Belem gradu, menda nihče ne vé, vsaj hišnih številk še hišam manjka; tudi ulice in trgi nimajo po Belem gradu še nobenega napisa.

Beligrad ima vseh prebivavcov kakih 30.000 duš; na tem velikem prostoru bi jih pa lahko 100.000 živelo in jih še bo, mislim, ako ne več, preden bo 50 let minulo. Belemu gradu gotovo je srečna prihodnost namenjena, posebno za trgovino, za ktero ima kaj pripravno lego. Ni tedaj čuda, da so se različni narodi za njegovo posestvo tolikokrat kavsali in kri prelivali, dokler ni zopet nazaj v srbsko oblast padlo, kateri je bilo po krivici tolikokrat odvzeto. Menda ni mesta v Evropi, za ktero bi se bili različni narodi tako cukali kakor so se za Beligrad, zato ni čuda, da se v lepoti z evropskimi mesti še nikakor enačiti ne more, akoravno ima lepo lego, da gotovo nobeno mesto v Evropi tako lepe nima izvan morskih mest. (Dal. prih.)

Narodni shodi.

Narodna zavednost se med nami od dne do dne jako krepi. K temu so na Gorenskem mnogo pripomogli narodni shodi v Bledu. Dobro bi bilo tedaj, ako bi imeli take shode na več krajih, da bi se jih mogli vdeleževati tudi tisti rodoljubi, kterim ni mogoče v Bled hoditi. Za Notranjsko bi bila po mojih mislih najpripravniša Postojna. Tukaj bi se lahko vsako leto sošli rodoljubi iz vsega Notranjskega iz Ljubljane, Trsta, Gorice in Reke. Toda o binkoštih se mi ne zdi pripraven čas za to, ker je takrat tam prevelika gnječa. Za Dolensko bi svetoval Toplice, ker Dolencom sploh niso preodročne, in tudi bližnji Hrvatje tū sem nimajo predeleč. Priporočam to reč, ker mi je znano, kako koristni so shodi v Bledu, in ker vem, kolik uspeh so imeli za narodno zavednost in omiko na Českem. Naj bi se tedaj nekteri moške pomenili, kje in kadaj se bodo sošli, naj to oznanijo in povabijo tudi druge. Tako bo gotov prvi shod, ki brez dvombe ne bo zadnji. C.

Dopisi.

Iz Maribora 1. sep. ‡ — „Tagespošta“ ste menda pretekli teden brali. Ali se niste smejali, ko ste brali, kakošne otrobe je vezal mož, kateri nič sam ni vidil, nič sam ni slišal, pa je vendar zagnal „quousque tandem!“ med nas Slovence, kakor da bi bili ptujci na domači zemlji! Pa ker vem, da se „Novicam“ že studi nemškutovanje, naj omenim le samo eno prigodbo, ktera kaže, da so tudi še nekteri nemški možaki med nami, kateri ne plešejo kakor drugi hočejo. Gosp. Karneri-u v Wildhausu bi bila imela tukajšna pevska družba unidan tū večernico napraviti; bilo je zatega del posvetovanje: kako naj se z bakljado združi petje. Kar vstane neki izmed pevcov, trd Nemec, pa s krepkim glasom vpraša: Kaj takega je gosp. Karneri storil, da bi ga tako počastili? Ko nobeden ni vedil temeljitega odgovora, in se je jela ta reč prevdarjati od več strani, je predlog pevske večernice padel, — skupščina se je razkropila, in po Dravi je splavala — demonstracija. „Tagespošta“ pa je za dobro spoznala — molčati o tem žalostnem razhodu. To je praktika njena!

Iz Jarenine na Štajarskem 20. avg. Zeló stara fara sv. D. Marije v Jarenini, ktera je že leta 1135 pod solnograškim nadškofom Konradom I., bratom sv. Benedikta v Admontu darovana bila, je 20. t. m. redko veselje doživela. Dva častita starčka k mečkemu stanú, Joanez Bračko in Terezija, rojena Zupanić-eva, sta po srečnem 50. letu zakona zlato svatbo obhajala. V cerkvi pred altarjem, kjer sta pred 50 leti stala in zaročena bila, so jih občoljubljeni častiti gospod Juri Matijašič, dekan v Jarenini, po kratkem ginljivem nagovoru pred mnogo zbranim ljudstvom zopet zaročili. Med veliko mešo so bili ljubi stariši (jubilanti) s

svojimi otroci vred pri svetem obhajilu. Med otroci je Franc Bračko, sedaj gimnazijalni profesor v Gradcu. Po dokončani svečanosti v cerkvi so se na svojem domu jubilanti z rodino svojo in drugimi prav pošteno po slovensko veselili. Bog jim daj še mnogo in veselih let dočakati!

Jareninski.

V Gorici 18. avg. T-n. — Da na tukajšnji normalni slovenščini dobro napreduje, je rodoljubni gospod T-i v „Novicah“ že povedal. Oni pohvali moram še to dostaviti, da tudi gosp. Delkin, letos učitelj 1. slovenskega razreda, se za slovenščino nič manj ne trudi kot drugi njegovi sorojci, in da toraj tudi njemu, ki pri prvencih zares „kranjsko špraho“ trebi in s slovenskim jezikom domestuje, enaka hvala gré. — Slovenski jezik je do letošnjega šolskega leta le nemščini za podlago služil; al resna volja prečastitega c. k. šolskega svetovavca dr. Pavissich-a, kateri, obhajaje ljudske šole v Primorji, se je prepričal, da za boljšo omiko mladine je treba tudi bolj obširnega podučevanja v maternem jeziku, je storila, da beseda izustena od Njih Veličanstva našega Cesarja „enakopravnost za vse“ v ti besedi ni dolgo le na papirji ostala, temuč se v djanji uresničila. Po njegovem nasvetu je deželno poglavarstvo oklicalo razglas, ktereга, ker menim rodoljubnim bravcom „Novic“ ustreči, v glavnem njegovem zapopadku poslovenjenega tukaj predložim:

Stev. 1800/254. Prečastitemu nadzorništvu šolske okrajne v.....

Po razpisu preslavnega c. kr. deželnega poglavarstva 22. prešl. m. je bilo knezoškofjskemu konsistoriju sledeče naznanjeno:

Da poduk v ljudskih šolah, in sicer kar se jezika tiče, se s potrebo učencov in z dotičnimi zapovedmi strinja, je odločilo deželno poglavarstvo po predloženem naznanilu c. k. šolskega svetovavca in ogleda ljudskih šol dr. Pavissich-a prečastitemu knezoškofjskemu konsistoriju razodeti sledeče:

a. Od začetka prihodnjega šolskega leta naj se podučuje v vseh ljudskih šolah v maternem jeziku, toraj v slovenskih srenjah po slovenski in v italijanskih po italijanski. Od 3. razreda naprej naj se uči nemški jezik kot zapovedan (obligaten) predmet po 4 ure na teden s pomočjo abecednika (italijansko-nemškega ali slovensko-nemškega) s prilično knjižico pogovorov.

b. V vseh ljudskih šolah naj se podučuje katekizem po vseh razredih v učenem jeziku. V šolah furlanskega okraja naj se poslužujejo učitelji in kateheti jezika predpisanih šolskih bukev, in ne furlanskega. Tega se je treba le toliko držati, kolikor je v 1. semestru 1. razreda neobhodno potrebno, da se poduk bolj razjasni in vse razumljivo dopové.

c. V vseh učilnicah za dekleta naj se nemški jezik izključi. Tisti čas, ki jim po tem ostaja, naj se dekleta v ženskih ročnih delih bolj izurjajo.

d. V c. kr. glavnih šolah za fante v Gorici in Gradiški naj se začne poduk v nemščini, kot učen predmet od 3. razreda naprej, in to po naravnem načinu v branji, govorjenji in pisanji. V 3. razredu naj se odmenijo za to 4 ure na teden, v 4. pa pet. Pri tem se je posluževati v 3. razredu abecednika (italijansko-nemškega ali slovensko-nemškega) s pripravno knjižico pogovorov, v 4. razredu prvega berila s knjigo pogovorov.

Vsi učni predmeti v vseh štirih razredih obeh omenjenih glavnih šol za fante naj se razlagajo v maternem jeziku učencom v Gorici v italijanskih oddelkih po italijansko, v slovenskih oddelkih po slovensko, — v Gradiški po italijansko, in tako tudi naj se imenuje v Gorici vsak posamezni oddelek le italijanski oddelek — slovenski oddelek.

e. Napredovanjski imeniki, znamke pridnosti in šolske spričevala naj se povsod v učenem jeziku dotične šole napravljajo, kar ima tudi za c. kr. glavne šole veljati.

f. Naj se natanko po šolskih razredih izdelani italijanski in slovenski izkazi vseh učilnih in berilnih knjig, ki se v ljudskih in glavnih šolah rabijo (ktere knjige se vé da gré izbrati izmed unih, ki so po viši oblasti dovoljene), natisniti dajo in med vse šolske vodstva razdelijo zato, da po šolah škodljiva različnost v tem neha.

g. Vodstvu normalne šole v Gorici naj se zaukaže, pripravljence tamkajšnjega pripravništva, kolikor je mogoče, v tistem jeziku učiti, ki ga bodo kot učitelji v Primorji potrebovali.

To naj se zgodi, gledé na ure, v tistem redu, ki ga je c. kr. šolski oglednik v pomenitvi 30. avgusta vpričo čast. knezoškofjskega višega šolskega ogleda razložil, in po katerem je odkazal se ravnati. Dalje naj se za prihodnje leto dober glasovir za vajo pripravljencov v najem vzame in zastran najemnega zneska semkaj naznani.

h. V vseh ljudskih šolah naj se kolikor je mogoče, petje uči, in v ta namen se priporočujejo od ministerstva potrjene bukve Franca Siniko-ta v 3. majhnih zvezkih.

i. Naj se nobeden manj kot 6 let star učenec v javne šole ne sprejema; v šolo hoditi morajo fantje skozi 6 let, dokler niso 12 let stari.

k. Učenci in učenke naj se sprejemljajo v javnih šolah in to v slehernem posameznem razredu le v prvih 15 dneh, ker drugači ni pričakovati šolskega reda in tudi napredovanja ne.

l. Zunaj polletnih javnih preskušinj (§. 59 pol. šolske vravnave) naj se napravi v vseh šolah proti koncu vsacega mesca vpričo vodja (fajmoštra) mala preskušnja, da se tako mladina vedno prav marljiva obdrži.

m. Kar se tiče šolskih praznikov pri c. k. glavnih šolah, je treba se ravnati natanko po ministerskem ukazu 5. marca 1855. Pri ljudskih šolah naj ne trpijo šolski prazniki v vsem skupaj ne več kot 5 tednov.

n. Poduk v ljudskih šolah naj je bolj praktičen, da namreč srce obdeluje. Ker pa do tega ni moč priti, dokler um resnic ne zapopade, po katerih se ima djanje ravnati, je zato skrbeti, da si učitelji prizadevajo otroke napeljevati k razumljenju tega, kar se uči; le po tem načinu jim bo mogoče po zapopadenih naukih in resnicah se ravnati.

o. Zadnjič je na to gledati, da okrajne šolske nadzorništva od c. kr. vladarstva izhajajoče uravnave, ki ljudske šole zadevajo, kolikor v pedagogičnem in podučljivem oziru učitelje zadevajo, jim brez odloga in prav natanko naznanijo. Učiteljem naj se potem dolžnost naloži, si takošne ukaze prisvojiti, kar bi se utegnulo na vsako vižo po posebnih, po šolskem zakonu zapovedanih, tako imenovanih pisanih pravilnikih, najboljše dognati.

Od knezo-škofjskega konsistorija v Gorici 21. novembra 1861.

Andrej I. r.,
knezo-nadškof.

Janez Ev. Mozetič I. r.,
viši šolski ogleda.

Iz Rihenberške doline 20. avg. — V naši okrajni sodnii v Ajdovšini imamo nektare prav vrle gospode, ki so pravični jeziku našemu. Ne bom na dolgo in široko hvalil visokospoštovanega gosp. predstojnika, ki vsakemu daje kar mu gré, — ne bom hvale pel vrlemu našemu aktuarju, ki je kot trd tiroljsk Lah brez znanosti slovenskega jezika pred 2 letoma k nam prišel, pa jo zdaj že prav dobro slovensko reže, ker se je jezika našega na vso moč prijel (uamesto

smodk in pipe, kakor drugi, nosi v svojih taškah raje „Janežiča“) — le eno dogodbo hočem povedati, ki se je unidani pripetila pri naši sodni in mi je neizrečeno dopadla. V. toži Janeza L. za dolžnih 5 gold.; tožbo je položil v nemškem jeziku. Na dan obravnave se Janez z gosp. adjunktom v kancelii vpričo tožnika v nemškem pogovarja. Tožnik, ki ni razumel, kaj se pogovarjata, nekako hud reče na to gosp. adjunkt: „Gospod! zdaj ni čas več po nemško pred nami Slovenci se pogovarjati.“ Na to mu jo gosp. adjunkt prav modro zasoli ter reče: „Prijatelj! ker ste mi tožbo v nemškem jeziku prinesli; moram pač misliti, da znate nemško!“ Jože V. omolkne; — zastopil je, kaj je gosp. adjunkt s tem hotel reči: Pišite po slovensko, pa se Vam bo po slovensko odgovorilo; kdor trka se mu odpre! Rihenberški.

Iz Skrile 28. avg. A. R. — V 35. listu se bere iz Gorice pritožba, da ondašnja c. k. sodnija je vlogo v slovenskem jeziku pisano rešila v laškem jeziku. To je res napaka, ki je nihče zagovarjati ne more. Naj Vam pa jez povem drugo veselo, tej dogodbi ravno nasprotno, od goriskega deželne odbora. Županija Kamnje je deželnemu odboru prošnjo zavolj razdelitve občinskih zemljiš predložila v nemškem jeziku, češ, ker druge uradnije nočejo sprejemati slovenščine, toliko manj bo storil deželni odbor — na laški meji, — al poslušajte! na nemško vlogo je prejela županija slovensk odlok, kateri se tako glasi: „Št. 732. Slavni županij v Kamnjah pri Ajdovščini! Slavni županij se naznanja, da nje prošnja zavolj razdelitve Vertovinskih in Kamnenskih zemljišč se bode s posebnim nasvetom deželnemu zboru ob prihodnjem njegovem shodu predložila. — Od deželnega odbora v Gorici 31. julija 1862. Deželni glavar Pace l. r.“ Kjer so taki možje v odboru, kakor je visokospoštovani gosp. Winkler, se nam pač ni bati krivice o narodnih pravicah. Velike hvale vreden je tudi naš ljubljani gosp. Kozler, c. k. notar v Ajdovščini, ki našim ljudem izdeluje v slovenskem jeziku pisma, da vsak razume, kar v roko dobí; Bog daj veliko takih mož. — Kar je pa grajanja vredno, moram tudi jez žalostno potožiti, da v našem kraju se županije še niso nič slovenščine poprijele, akoravno je njih dolžnost, pravičnim biti domačemu jeziku. Tudi naša c. k. okrajna gosposka v Ajdovščini ima še tako tesno napravljene vratica pri pisarnicah svojih, da slovenske vloge notri še zlezejo, ven pa nikakor ne morejo. Zakaj? ne vém.

Iz Vipave 1. sept. * Tudi pri nas, ako Bog dá, se mislimo enkrat po domače razveseliti in slovesno „besedo“ napraviti v pondeljek 8. dne t. m., to je, popoldne malega Šmarna.

S Pivke. H. — V 30. listu „Novic“ je bila med dopisi iz slovenskih krajev tudi beseda s Pivke, ki je zastran Postojne omenila potrebnost učilnice za dekliške dela. Radi bi bili tukaj brali kak nasvêt, kako da bi se taka šola dala v djanje spraviti; pa dopisnik s svojim govorom ni segal globoko v to vprašanje. Na drugi strani je pa vendar o lenobi in neročnosti tukajšnjega ženstva toliko vedil povedati, da se mu saj postojnske dekleta zato ne bodo lepo hvalile. — Naj tedaj jez nekoliko več pišem o tej reči. Da je učilnica za ženske ročne dela zelo potrebna, tega je v Postojni vsak umen človek prepričan. Pred malo leti se je bila za tega voljo privatna učiteljca poprijela takega početka, dokler se ji drugod ni stanovitna služba naklonila; zdaj pa je več družih šivaric, ki dekleta ročnih del vadijo, nektera več, nektera manj, se vé da ne brez plačila. Šivati, plesti, tudi bolj umetno s šivanko ali s kaveljčkom delati, to vse se zná v Postojni že toliko, da ni treba ne kmečkega ne gospôškega oblačila veliko drugam v delo oddajati. Tacih deklet, ki bi še gumba ne znale priti, se menda tukaj ne bo veliko našlo; če ob cesti se delavke bolj držijo v hiši in se tedaj ne vidijo, se jih po stranskih ulicah mnogo nahaja pred durmi ali pod senčnim drevesom; deklice s šestimi ali sedmimi leti se že vadijo plesti nogovice. Sicer, da povem resnico, se ženstvo zdaj

bolj poprijema primerne dela, kot se je pred nekterimi leti godilo, kjer so še vozniki po veliki cesti kraljevali. — S tem se pa noče reči, da bi naprava posebne šole za ženske dela ne bila potrebna; marveč se že dalje časa delajo nasveti in načrti, kako bi se tukajšno šolsko poslopje razširilo in povikšalo, da bi se prostor dobil tudi za dekliško učilnico; samo ene in sicer poglavitne reči manjka — denarja, denarja. Že davno se upanje stavi na založnico postojnske jame; govori se, če bi jo soseska dobila v roke, bi potem za šolo kaj več se dalo storiti. Pa med tem, ko se je vedno oziralo v samo jamsko založo, se je boljši čas pustil memo zbežati, kjer bi se bilo iz družih virov lahko za šolo kaj pridobilo. Ni se gledalo, ne da bi se bil kak srenjski naklad za šolo obrnil, ne da bi se bil kak dobrotnik za tistega privabil; zdaj pa ko so večji pridobki z vožnjo po veliki cesti nehali, ni ne čas za nove naklade ne mesto za bogate dobrotnike. Vendar bi se še zdaj dalo kaj več storiti, samo da bi se nasveti in načrti za šolske reči ne valjali leto na leto po pisemskih razdelih, in bi se napravljali načrt na načrt in nasvet na nasvet brez pospeha. Še bi se tudi dnarni pripomočki utegnili tukaj dobiti po tacih potih, po kakoršnih se drugod dobivajo, kjer tudi ljudje niso toliko bogati. Pa toliko bodi zadosti o tej reči; delati je tukaj več treba kot prazno pisariti.

Iz Planine 25. avg. (Odprto pisemce predragi moji sestrici Ločanki). Ljuba domorodkinja! Prebiram in prebiram zmiraj „Novice“, pa nikjer ne najdem več Tvojega glasa v njih. Kako, da si tako omolknila? Ali Ti je veselje „špraho“ vzelo ali pa žalost? Povej mi saj to. Mislila sem, da se boš saj tudi Ti pritožila, da ste imeli spet „Romeo-ta“ v loškem teatru, — pa molčiš! Saj vendar ne boš „Julija“ „Romeova“! Žalega srca slišim, da so nekatere Ločanke narodnost na kol obesle, pa si izbrale nerodnost za svoje geslo. Piši nam kmalo kaj; saj si brala, da „Novice“ želijo tudi pisateljke, ne pa samo pisateljev. Pokažimo me Slovenke, da se ne sramujemo svojih mater, ampak da spoznamo, da zoper ošabno nemškutarstvo je poglavna pripomoč: pošteno slovensko ženstvo. Zatoraj ne omaguj; korajža velja!

J. K. vedno za dom navdušena Gorenka.

Iz Hotedršice 20. avg. N. N. — Tudi pri nas bojo šolo zidali, da se bo mladost izurjala v potrebnih naukih. Spoznati pa moramo našemu prečastitemu gosp. fajmostru v veliko čast in hvalo, da so se dozdej veliko trudili za naše mlade ljudi in jih podučevali kolikor je le bilo mogoče. Bog jim daj ljubo zdravje še za naprej!

V Jageršeh 19. avg. — Ljube „Novice“! prosim za kotichek, da tudi jez o letošnjih pridelkih spregovorim. Pri nas smo bili žito že omlatili; snopja je bilo prav veliko; al zrnja je malo in drobno je, posebno pšenice in rži, kjer ste bile polegale. Vse drugo pa lepo kaže. Hrušk bo obilo. Krompirjevec je po njivah nekoliko posmojen, krompir še ni bolan, in tudi lansko leto ni bilo o boleznih ne duha ne sluha. — Pred malo leti je bila naša podfarna cerkev sv. Uršule s skalami (plošami) krita, ktere pa so tako slabe bile, da so zmiraj doli cepale. Lansko leto je nam G. Sedej od sv. Jošta pri Polhovem Gradcu novo streho iz hrastovih skodelj tako izvrstno dodelal, da se je v resnici mojstra skazal. Letos smo vso cerkev pobelili, da zdaj praznično oblečena na hribu stoji. Veliko so nam dobrotniki po Cerkljanskem in na Kranjskem z darovi pripomogli, katerim se prav srčno zahvalujemo in katerih se tudi naš marljivi dušni pastir pri vsaki božji službi očitno spominjajo. Z Bogom.

A. T., ključar.

Iz Dovjega na Gorenskem 22. avg. G. J. *) — Steber in prvi pogoj človeške omike so šole. O naših šolah naj tedaj najpred govorim. Po marsikterem kraju hodivši sem se sam prepričal, iz družih krajev pa po časnikih zvedel,

*) Obljubljeni popisi nam bojo dobro došli.

kako se v poslednjih časih šole zmiraj bolj povzdigujejo, nove poslopja vstajajo, pripomočki množijo. Naša sosedna občina Kranjska gora daje nam v tem obziru najbližji in najlepši izgled. Al pri nas je novo šolsko poslopje vedno še le — na papirji, če je ravno že davno vse za zidanje pripravljeno, in bi le samo še ukaza okrajne gosposke trebalo, da bi se delo začelo. *) Zavoljo tega se mora privatna hiša na stroške farmanov tako dolgo rabiti, da se šolsko poslopje ustanovi. Vsemu temu vkljub pa omika nase šolske mladine ne zaostaja, kar se je posebno pridnemu in vrlemu našemu učitelju Jakobu Kozelju zahvaliti, kateri mi naj ne zameri, da ga tukaj v pohvalo javno imenujem. Res čuditi se mora človek, ako vidi kakošne napredke so storili šolarčki pod njegovim vodstvom. — Kar se tiče materialnega blagra našega kraja, nam o občnem opomanjkanju ni treba tožiti, akoravno se posebno dobrih pridelkov, kakor se iz družih krajev čuje, nimamo hvaliti; turšica (sirk) in ajda dobro kažete; sadja je sploh precej.

Iz Loke 29. avg. Ker „Novice“ le resnico ljubijo, in da se tukajšna domoljuba protivna čeravno celó majhna družbica nepotrebno ne kači, mi pisavec iz Loke v 35. listu „Novic“ ne bo zameril, da mu dopis nekoliko popravim in povem, da je iz tega namena gledišče polno bilo, ker so se „čisti“ dohodki tukajšnim revnim obljubili. Izročilo se je od teh dohodkov 11 gold. mestnemu županu, da jih med uboge razdeli. Dostavljam še, da so število poslušavcev pomnožili tujci, ki skozi poletje tukaj prebivajo in le nemški jezik razumejo, in pa taki tukajšni ali iz bližnjih krajev, ki so prijetli gospodom, kateri so se igre udeležili.

Eden, ki resnico ljubi.

Iz Unanjih Goric poleg Ljubljane. V petek 29. dne p. m. je bil pri nas strašen požar. Pogorelo je 22 gospodarjem 24 hiš in blizo 60 družih poslopij; zgorelo je razun veliko žita in klaje tudi mnogo telet in prešičev. Pogorelci so bili vsi zavarovani z 17.450 gold. Škoda pa se ceni na 68.084 gold. Goreti je začelo popoldne ob dveh na nekem podu; požara je sumljiv neki vojak, od ktereга pravijo, da je nalašč zažgal; ali je res ali ne, se ne more reči za gotovo. Mogoče je tudi, da je ogenj po nemarnosti se zatrosil.

Iz gornje Šiške. V nedeljo smo pokopali mladega gospodarja Franceta Vodnika, po domače Žiberta, ki je 29. dne p. m., še le 28 let star in še ne leto in dan oženjen, nagloma umrl.

Iz Ljubljane. Po mnogih časnikih se bere, da za c. k. deželnega poglavarja pride gosp. Konrad vitez Eibelsfeld, sedaj pri tržaškem deželnem poglavarstvu dvorni svetovavec; popred je bil nekoliko let ravno to pri c. kr. deželnem namestništvu v Zagrebu.

— (Pobérki iz raznih časnikov.) Te dni je ljubljanski dopisun „Pressni“ zgrabil „Zgod. Danico“ ter njeni v 24. listu mirno pisani sostavek „o lepem napredku národne naše reči“ počrnil tako, da je celó dunajski časnik „Vaterland“ ostro zavrnil neslano brklarijo. — „Triesterca“ je popadla iz „Novic“ dr. Srncov govor v Bledu ter se grozila, da poprašan zavoljo etnografične meje slovenske med Štajarom in Krajno ni brž stopil z voza in s palico udaril na konfin! Čuda! Kadar „Velikonemci“ stavijo mejo nemško na jadransko morje, takrat pa „Triesterca“ ne črhne ne bev ne mev. — Pisar „Tagespoštni“ je te dni, se vé da „glorio“ pel, da bo sopet posada „im Bollwerk der deutschen Kultur in Krain“ na naši gimnazii tri nove brambovce dobila, in da so — hvala bodi Bogu! — zastran tega dva začasna učitelja „von stark nationaler Färbung“ na suho posadili; pri tem pa ni povedal, ali je tudi gosp. Radics zavoljo take „Faerbung-e“ slovó dobil? Pri tej priliki „Tagespoštar“ tudi sedanjemu začasnemu vodju gim-

nazijalnemu veliko hvalo poje, da je mladež, ki je pod Nečasek-ovem vodstvom preveč zdvijala (!!), tako lepo vredil, in da je za to službo „mehr als geeignet“. Ni nas volja nikomur njegovih zaslug krajšati in radi damo vsakemu kar mu gré; tedaj tudi sedanjemu začasnemu ravnatelju, kolikor mu je gré. Al kar je enemu pravo, je drugemu drago. Celi naš svet vé, zakaj je bil gosp. Nečasek nekterim tru v peti, in zakaj zdaj ravno tisti, ki so se mu do tal uklanjali in se mu lizali, dokler je gimnazijalni ravnatelj bil, ter celó krokodilove solze prelivali pri odhodu njegovem (exempla sunt odiosa!) mečejo kamnje za njim. Da taka nepoštenost tudi njegovemu nasledniku ne more ljuba biti, smemo soditi iz letošnjega programa ljublj. gimnazije, ker pod razdelkom VIII. je sam zapisal hvalo Nečasku, ki mu je sl. vlada priznala za „lobenswerthen, wissenschaftlichen und sittlichen Zustand des Laibacher Gymnasiums pro 1861.“ Ali iz takih ust, kakor so dopisunove „Tagesp.“, more hvala tudi nasledniku njegovemu prijetna biti, je težko verjeti. Sicer pa menimo, da ne segamo čez večkrat zagotovljane pravice ravnopravnosti, ako zahtevamo, da mož, ki ima ravnatelj naše gimnazije biti, slovenski jezik toliko zna, da se more s starši učencov pogovoriti, in kadar bo obveljala ravnopravnost tudi na naši gimnazii, da more razsojevati sposobnost učiteljev in učencov. Dokler ravnatelj tega ne premore, se vidi, da „Tagespoštar“ le v hiperbolah govori, ako mu piše v spričevalo svoje: „mehr als geeignet.“ — Kaj pa bo s slovenščino na naši gimnazii prihodnje leto, to le sam Bog vé, ako je to res, da se hoče učeni g. Marn temu predmetu odpovedati. Se vendar ne bojo zopet tisti časi vrnili, ko je učenik slovenščine z družimi predmeti učence strašiti moral, ako je hotel, da so njegovo revno vednost v slovenščini spoštovali in niso pri nji zaspali! — V 17. listu „Učit. Tov.“ gosp. pisatelj „Imenozlage farnih vasi na Krajskem“ veliko filipiko piše zoper kritiko, ki je bila o „imenozlagi“ v „Novicah“. Ker je „imenozlaga“ in „kritika“ svetu natisnjena, ni treba, da bi se pisatelji une in te pričkali med seboj in govorili „pro domu sua“; svet sam sodi, čigavo je pravo, in potrjuje g. Levstikov temeljiti pretres. Sicer more oster sodnik, čeravno je „inimicus causae“, vendar biti „amicus“ in celó „admirator personae“. Tega načela naj bi naš sicer visokospoštovani rodoljubni gosp. pisatelj „imenozlage“ nikoli ne prezrl. Kritika pa je bila res potrebna; če bi bil gosp. pisatelj enmalo po svetu pogledal, bi bil to sam slišal. Na opazko, da so „Novice“ ono kritiko najele, nimamo nič drugega odgovoriti kakor: „Oče! odpusti jim, saj....“

— Prosim, da sl. vredništvo med „Poberke“ vzame tudi to drobtinico: „Najeti „Tagespoštni“ dopisun je te dni mene zgrabil, češ, da sem v Loki za slovenščino propagando delal, kazino in ondašnji „liebhabertheater“ razruševal, pri tej priliki se pa tudi neke ponočne nerodnosti ukrivičil itd. Odgovorim nesramnemu lažniku le zato, da svet eno laž iz njegove mavhe več registrira, ter mu povem, da se v Loki ni nobena taka neugodnost zgodila, kakor on po svetu trobi; veselica, ki nikakor ni bila slovenski propagandi namenjena, ni bila od konca do kraja ne z najmanjo stvarco kaljena; besedovanja na ulicah, ker drugega se ni zgodilo, se pa niso naši domačini ukrivičili, ampak gospodje, ki jih je „Pozor“ zagrebški imenoval, jez pa o njih zatega del molčim, ker so, kakor slišim, najbolj razžaljenega gospoda zagotovili, da nobenega niso žaliti hotli. Najbolj smešno bi pa bilo, loško „kazino“ in „liebhabertheater“ razruševati: saj jima že davnej samo po sebi kljenka, ker nista naše gore lista. — Mislim, da je s tem ta reč dognana, in le to še pristavljam, da smo mi zavoljo razžaljenja časti tožiti hotli, pa to le za tega del opustili, da bi se po onih gospodih posiljeni razpor po svetu ne trosil; da bo pa le nam v čast, ako bomo po dopisunih primorani, zahtevati uradno preiskavo te komedije. — Ker je memo takega „kolosa“ kakor je dopisun „Tagespoštni“ vsakemu le ve-

*) Kdaj nek bomo slekli tisto železno srajco, da nas v naš lastni prid morajo še le ukazati dregati, namesto da bi sami se lotili, česar je treba. Vred.

lika čast biti mu „unbedeutend“, poslednji opazki „der bereits einmal der lächerlichkeit überliefert wurde“ odgovorim le to, da se, ako je njegov značaj zmožen, kogar „der lächerlichkeit überliefert“ se tej osodi ponižno poklonem, in le to rečem, da je on po znani „erklärungi“ mestnega poglavarstva, ki je bila v „Laibacheri“ št. 75 l. l. natisnjena, „im vollen sinne des wortes der lüge überliefert.“

V Ljubljani 29. avgusta 1862.

Janez Globočnik.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Za presrčni sprejem dunajski, ktere ga smo v poslednjih listih omenili, se je presvitla cesarica s prijaznim pismom do mestnega župana zahvalila.

— Pravoslavci nemški so prinesli nekoliko življenja v naše zdaj tiho mesto. Gospodje so mnogo govorili o pravoslovnih in političnih zadevah, pa radi so tudi peli in še bolj pili.

— Že gotovo je nek, da sedanji c. kr. deželni poglavar v Trstu dr. baron Burger bode minister pomorstva.

— V Wiener-Neustadt-u so 31. p. m. slovesno odkrili spominek, ki je tu rajnki cesarici Marii Terezii napravljen.

— Staremu Štefanovemu turnu (to je, turnu velike dunajske cerkve) počasi nova glava raste; dozda je vrh še le za 5 novih sežnjev dodelan, vendar mislijo, da bo letos 9 sežnjev gotovih. Ker pa bo višava celega vrha 28 sežnjev, bo z ostalimi 19 sežnji mojster Ernst še 3 leta dela imel. Delo je v taki višavi sila zamudno; kamen za kamnom vlečejo gori, in ko je kamen gori, potrebuje še pol ure, da pride na svoje mesto; o dežji in vetru celó ni moči delati.

Slavonija. Iz Oseka. Zbor županije Virovitiške je poslal Njih Veličanstvu pismo, v katerem ga prosi, naj bi ukazalo svoji vladi, da politiko zastran Turčije toliko premeni kolikor potrebuje blagor ondašnjega kristjanstva in slovanstva.

Česko. V Hořiněvsi 1. sept. — Velika narodna slavnost bode pri nas 7. dne t. m. neumrljemu Václavu Hanku na čast, ko se bo tabla na rojstni dom v vedni spominek rajnemu odkrila; zjutraj bo slovesna sv. maša, popoldne „narodna beseda“, program besede je vrlo zanimiv. — Tako bojo Čehi spet lepo pokazali, kako slavijo svoje možake.

Galicija. Iz Lvova. Državno ministerstvo je z ukazom od 8. avg. oklicalo, da je prebivavcom Galicije popolnoma na voljo dano, se pri vseh pismih, naj je na cesarske sodnije ali druge cesarske gosposke, svojega deželnega jezika posluževati. Gledé na ta ministerski ukaz je galicijsko c. kr. deželno poglavarstvo predstojnikom vseh gosposk izhodnje Galicije ukazalo, da naj ostro na to pazijo, da se njim podložni uradniki brž brž rusinskega jezika popolnoma naučijo, tiste pa, ki ta ukaz zanemarijo, z imenom deželnemu poglavarstvu na znanje dajo. — Kako, da k nam na Slovensko ne pride tak ukaz?

Iz Vojvodine srbske. Iz Novega Sada. Slavni rodoljub Emil Čakra bo na korist Črnogorcom in Hercegovincom izdal zabavnik „Sloga“. Obsegala bo ta knjiga na 20 pólah pesmi, zgodovinske novele, narodne pripovedke, črtice iz povestnice in življenja Jugoslavencov itd. Veljala bo le 60 kr., tako, da si jo tudi siromak naročiti more. „Naša junačka boreća se braća u Črnojgori i Hercegovini potrebuju pomoći, naš položaj bar danas takov je da jim možemo naše saučasće samo milosrdnom rukom pokazati, a da je nas svakoga dužnost odgovoriti onim našim poslovicam: „kamen do kamena palača“ i „ruka ruku pere, a obadvie obraz“, mislim da nije potreba dokazivati.“ Ker

pride knjiga ta do oktobra na svetlo, naj se podvizajo tudi naročniki na Slovenskem, in če jim je drago, naj pošljejo kmali vredništvu „Novic“ naročnino, da jo pošlje gospodu izdatelju v Novi Sad. Da bode knjiga izvrstna, nam je ime izdatelja porok obilen.

Ogersko. Iz Pešta. Lastnoročno pismo cesarjevo ukazuje dvornemu kancelarju, naj s pripomočjo višega deželnega sodnika (judex curiae) pripravi osnovo novih sodniških postav, ki se imajo kot kraljevi predlogi prihodnjemu deželnemu zboru namesti pomanjkljivih sedanjih postav izročiti. Zatega del bo tukaj shod pravoslovcev.

Laško. Razpor med Garibaldom in laško vlado vendar ni bil komedija, kakor je svet mislil. Čeravno še vse okoliščine niso znane, je vendar po vseh novicah zdaj gotovo (kar na prvi hip nobeden ni verjel), da je kraljeva armada pod vodstvom polkovnika Pallavačini-a in po kratkem pa hudem boji na gori Aspromonte 29. p. m. Garibaldita z 2000 njegovimi bojniki vjela; Garibaldi je na dveh mestih ranjen. Po časniku „Gazz. di Torino“ je Garibaldi zahteval, naj ga angleška ladija pelje na Angležko. Francozki vladni časnik „Moniteur“ od 31. avg. pa piše, da so ga brž na laško ladijo djali, ki ga je imela v Spezzio peljati. Iz Turina se piše, da pravda zoper Garibaldita in njegove tovarše se bo brž začela; ktera sodnija ga bo sodila, se pa še ne vé. Ko se je ta novica zvedila, je velik hrup vstal po več mestih; v Milani celó tako silen, da so konjiki morali ljudstvo razkropiti, pri kateri priliki jih je več ranjenih bilo. Kaj se bo dalje zdaj na Laškem godilo, nobeden še ne vé.

Švajca. Iz Macingen-a. V neki naš nograd hodijo ljudje čuda polno trto gledat, ki ima 1600 grozdov. — Če so le prav šteli?

Črna gora. Če ni spet laž, kakor je že večkrat bilo, ko je Omer paša iz bojišča črnogorsko-turškega zmage svoje sultanu v Carigrad sporočeval, imamo bridko novico danes svojim bravcom naznaniti, ki jo je telegram iz Carigrada ravnokar prinesel, namreč: da so Turki 30. avg. Cetinje, glavno mesto črnogorsko, vzeli in jo sožgali; knez Nikola in vojskovodja črnogorski Mirko sta bežala. — Čuda bi ne bilo, ako se potrdi ta žalostinka; wala pešica junakov mora konec vzeti, ako se sama mora braniti vsaki dan pomnoženi sili: Turčin pa se spet v divjosti svoji lahko krohotá, da se je napil pasje — krščanske slovanske krvi!

Razglas.

Z razstavo cvetlic je kmetijska družba dunajska letos združila tudi loterijo, pri kateri se bo dobilo različno orodje za vrtnarstvo in nogradstvo, pa tudi vina itd. Vrednost prve dobitke se ceni na 1000 gold.

Ker je dunajska kmetijska družba poslala naši krajnski 100 srečk (lozov) za razprodaj, si more vsak po 50 novih kraje. srečk kupiti, kolikor hoče. Dobivajo se v pisarnici družbini (v Salendrovih ulicah) noter do 28. t. m. Srečkanje bo 15. oktobra.

Odbor c. k. kmetijske družbe v Ljubljani
1. septembra 1862.

Žitna cena

v Ljubljani 30. avgusta 1862.

Vagán (Metzen) v novem dnarji: pšenice domače 5 fl. 17. — banaške 5 fl. 70. — tursice 4 fl. 52. — soršice 4 fl. 45. — rež 3 fl. 35. — ječmena 3 fl. 43. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 70. — oves 1 fl. 80.

Kursi na Dunaji 2. septembra.

5 % metaliki 70 fl. 90 kr. Ažijo srebra 26 fl. — kr.
Narodno posojilo 82 fl. 55 kr. Cekini 6 fl. 10 kr.